

Το Δημογραφικό υπονομεύει (και) την ανάκαμψη

Με έναν από τους πιο γηρασμένους πληθυσμούς στην Ευρώπη η Ελλάδα δεν θα μπορεί τις ερχόμενες δεκαετίες να παράγει επαρκή πλούτο

Η συρρίκνωση του συνολικού πληθυσμού που καταγράφεται σε όλα τα σενάρια και η συνεχιζόμενη γήρανσή του προφανώς αναμένεται να έχουν άμεση επίπτωση και στον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας, ο οποίος φθίνει συνεχώς

ΡΕΠΟΡΤΑΖ
ΤΑΣΟΣ ΜΑΝΤΙΚΙΔΗΣ

Καθώς η χώρα βγαίνει από τη 10ετή κρίση και οι προσδοκίες ότι η οικονομία βρίσκεται στην αρχή ενός ανοδικού κύκλου έχουν αυξηθεί, κοινός τόπος είναι ότι η Ελλάδα βρίσκεται σε ένα δημογραφικό αδιέξοδο που δεν πλήττει μόνο τον πληθυσμό της αλλά υπονομεύει και την οικονομική ανάκαμψή της χώρας.

Αν σκεφτεί κανείς πως μια αύξηση του πληθυσμού κατά 100.000 οδηγεί σε άνοδο κατά 3% του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, ενώ μια αύξηση των ηλικιωμένων (άνω των 65 ετών) κατά περίπου 50.000 οδηγεί σε μείωση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά περίπου 15%, τότε το μέλλον φαντάζει ζοφερό, καθώς στο αρνητικό σενάριο ο πληθυσμός της Ελλάδας αναμένεται να μειωθεί το 2035 ως 1,4 εκατ. και το 2050 ως και 2,5 εκατ., ενώ οι άνω των 65 ετών αναμένεται να αποτελούν το 27,9% και το 33,1% του πληθυσμού αντίστοιχα, από το 20,9% σήμερα.

Ο δείκτης γονιμότητας

Η μέση Ελληνίδα πλέον δεν γεννά δύο παιδιά, που στατιστικά απαιτούνται ώστε να φέρει στη ζωή μία κόρη που θα την αντικαταστήσει. Ο δείκτης γονιμότητας της μέσης Ελληνίδας έχει πέσει στα 1,3 παιδιά, όταν τη δεκαετία του 1960 βρισκόταν στα 2,3 παιδιά ανά γυναίκα, πάνω από το όριο αντικατάστασης γενεών (2,1 παιδιά ανά γυναίκα).

Με τους θανάτους να ξεπερνούν τις γεννήσεις, εκατοντάδες χιλιάδες νέους και μορφωμένους να έχουν

Β η βιωσιμότητά της ως ενός σύγχρονου έθνους-κράτους. Σήμερα, ζούμε πολύ περισσότερα χρόνια, είμαστε πιο γερασμένοι, κάνουμε λιγότερα παιδιά και λιγότερους γάμους, χωρίζουμε πιο εύκολα, η δομή των νοικοκυριών και των οικογενειών μας έχει αλλάξει ριζικά, ενώ οι δημογραφικές εξελίξεις οδηγούν άμεσα τις επόμενες δεκαετίες σε μια επέταχυνση της γήρανσης και σε μια μείωση, μικρότερη ή μεγαλύτερη, του πληθυσμού μας.

μεταναστεύσει και την Ελλάδα να έχει έναν από τους πιο γηρασμένους πληθυσμούς στην Ευρώπη, η χώρα όχι μόνο δεν θα μπορεί τις ερχόμενες δεκαετίες να παράγει επαρκή πλούτο για τους πολίτες της, αλλά ίσως βρεθεί αντιμέτωπη με την ίδια

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΔΟΜΕΣ

Αλλάξε δραματικά το μεταπολεμικό τοπίο

Το μεταπολεμικό δημογραφικό τοπίο της Ελλάδας άλλαξε δραματικά. Σύμφωνα με την έρευνα, για πρώτη φορά στη δημογραφική ιστορία μας ο πληθυσμός των ατόμων ηλικίας 0-14 ετών από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 υπολείπεται αυτού των 65 ετών και άνω (το 2018 οι 65 ετών και άνω ήταν κατά 800.000 περισσότεροι από τα άτομα 0-14 ετών). Η μείωση της γαμηλιότητας και της γεννητικότητας/γονιμότητας, η αύξηση των εκτός γάμου γεννήσεων και των διαζυγίων και η ανάδειξη νέων μορφών συμβίωσης είχαν σημαντικές επιπτώσεις. Π.χ. εξαφανίστηκαν σχεδόν οι διευρυμένες οικογένειες, οι πολύτεκνες οικογένειες και προφανώς και τα πολυμελή νοικοκυριά. Η μικρή σε μέγεθος πυρηνική οικογένεια που προκύπτει από γάμο είναι μεν κυρίαρχη ακόμη, αλλά το ποσοστό των ζευγαριών που συμβιώνουν χωρίς γάμο αυξάνεται σταθερά, όπως και ο αριθμός των μονογονεϊκών οικογενειών και ο αριθμός των άτεκνων ατόμων (>20% σχεδόν των γυναικών που γεννήθηκαν στα τέλη της δεκαετίας του 1970 δεν θα αποκτήσουν ένα παιδί). Αυξάνεται τέλος και η μέση ηλικία όσων γυναικών έχουν αποκτήσει ένα πρώτο παιδί (>31 έτη).

τη βιωσιμότητά της ως ενός σύγχρονου έθνους-κράτους.

Σήμερα, ζούμε πολύ περισσότερα χρόνια, είμαστε πιο γερασμένοι, κάνουμε λιγότερα παιδιά και λιγότερους γάμους, χωρίζουμε πιο εύκολα, η δομή των νοικοκυριών και των οικογενειών μας έχει αλλάξει ριζικά, ενώ οι δημογραφικές εξελίξεις οδηγούν άμεσα τις επόμενες δεκαετίες σε μια επέταχυνση της γήρανσης και σε μια μείωση, μικρότερη ή μεγαλύτερη, του πληθυσμού μας.

Οι αριθμοί

Σύμφωνα με έρευνα του Εργαστηρίου Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, ο πληθυσμός της χώρας το

2035 θα κυμαίνεται ανάλογα με τις προβολές διαφόρων σεναρίων από 10,4 έως 9,5 εκατ. σημειώνοντας μείωση από 0,44 έως και 1,4 εκατ. σε σχέση με σήμερα, ενώ το 2050 θα κυμαίνεται από 10 έως 8,3 εκατ. σημειώνοντας μείωση από 0,8 έως και 2,5 εκατ. αντίστοιχα. Παράλληλα το 2035 το ποσοστό του πληθυσμού που θα ξεπερνά τα 65 έτη και αυτών που θα ξεπερνούν τα 85 έτη από το 20,9% και 3% σήμερα αναμένεται να αυξηθούν στο 27,2%-27,9% για τους πρώτους και στο 4,1%-4,5% για τους δεύτερους. Παράλληλα, το 2050 το ποσοστό του πληθυσμού που θα ξεπερνά τα 65 έτη αναμένεται να αυξηθεί στο 30,3%-33,1% και αυτών που ξεπερνά τα 85 έτη να φθάσει το 4,9%-6,5% αντίστοιχα.

Η συρρίκνωση του συνολικού πληθυσμού που καταγράφεται σε όλα τα σενάρια και η συνεχιζόμενη γήρανσή του προφανώς αναμένεται να έχουν άμεση επίπτωση και στον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας ο οποίος φθίνει συνεχώς. Ειδικότερα, το ποσοστό του πληθυσμού μεταξύ 15-64 ετών από το 65% σήμερα θα μειωθεί στο 60%-61% το 2035 και στο 54% έως 56,5% το 2050. Η μείωση επιταχύνεται σε όλα τα σενάρια μετά το 2030, η επιτάχυνση δε αυτή οφείλεται κυρίως σε δύο λόγους: στην προοδευτική είσοδο στην ομάδα του πληθυσμού εργασιμής ηλικίας των ολιγοηλθών γενεών που γεννήθηκαν μετά το 2010 και στην προοδευτική έξοδο από την ομάδα αυτή των πολυηλθότερων γενεών των ετών 1955-1975. Η μείωση αυτή θα μειώσει σε σχέση με σήμερα και τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό κατά 0,5-1 εκατ. το 2035 και κατά 1,1-1,7 εκατ. το 2050.